

UNHCR
The UN Refugee Agency

OPETUSMATERIAALIA PAKOLAISUUDESTA

Kielen oppimisen opas

Lisää opetusmateriaalia on osoitteessa: pakolaisapu.fi/koulut/

© 2019 UNHCR

ENNEN ALOITTAMISTA

Monikielisiä oppilaita opettavia opettajia saattaa mietityttää se, kuinka kyseisten oppilaiden kielellisiin ja opiskeluun liittyviin tarpeisiin pitäisi vastata. Tässä oppaassa kuvataan yleisiä hyviä käytäntöjä monikielisten oppilaiden tukemisessa.

6-11-vuotiaat | Aloittelevan kielenoppijan kielitaito

Mitä on odotettavissa:

Oppilaat omaksuvat nopeasti arjen puhuttua kieltä vuorovaikutuksessa ikätovereidensa kanssa. Jotkut oppilaat omaksuvat arkisissa yhteyksissä tarvittavan puhekielen kuudessa kuukaudessa, mutta 3–6 kuukauden puhumatonta jaksoa pidetään normaalina (British Council). Aluksi oppilaat myös ymmärtävät uutta kieltä paremmin kuin tuottavat sitä.

Vaikka oppilaat usein omaksuvatkin arkisissa yhteyksissä tarvittavan puhekielen nopeasti, koska he leikkivät ikätovereidensä kanssa ja tekevät muuta yhdessä (esim. pihaleikit ja -pelit ja jutustelu ruokaillessa), opiskeluun vaadittavan kielitaidon saavuttaminen voi viedä paljon enemmän aikaa. Jotta oppilaat voivat omaksua **opiskeluun vaadittavan kielitaidon, heille on erikseen opetettava nimenomaan luokassa käytettävää sanastoa ja kielen rakenteita** (Cummins 1999).

Kielenoppijoiden **tarvitsee kuulla uusi sana vähintään 40 kertaa ennen kuin he omaksuvat sen omaan käyttöönsä** ja osaavat käyttää sitä kieliopillisesti oikein. Ei siis kannata yllättyä, jos oppilas ei näytä ymmärtävän sanaa, jota on käytetty toistuvasti aiemmilla tunneilla.

Kun kielenoppija on omaksunut riittävästi perussanastoa ja ymmärtää osan luokassa puhutuista asioista, hänen huomionsa alkaa keskittyä kielen rakenteisiin, jolloin hänen huomionsa kiinnittyy helpommin esimerkiksi sanaluokkaan (substantiivi, verbi, partikkeli) kuin ”oikeaan” sanavalintaan. **Kielen rakenteiden oppimista on vaikea havaita ja se vaatii paljon enemmän ajatustyötä kuin rakenteisiin sopivien erillisten osien oppiminen.**

Voi olla, että oppilaat näyttävät pärjäävän hyvin ja ”hoksaavan” asioita yhtenä päivänä ja taantuvan seuraavana päivänä. Se on normaalia. Jos oppilas sekoittaa asioita, jotka hän mielestäsi oli jo oppinut, se johtuu todennäköisesti siitä, että hänen mielensä tekee töitä yhdistääkseen uutta tietoa jo opittuun tai sitten se on jo alkanut painiskella jonkin uuden asian kimpussa.

Lukutaito (eli äänteiden yhdistäminen kirjaimiin) siirtyy lapsen äidinkielestä uuteen kieleen (Durgunoglu 2002). **Oppilaiden, jotka osaavat jo lukea sujuvammin äidinkielellään on helpompi oppia lukemaan uudella kielellä.**

6-11-vuotiaat | Aloittelevan kielenoppijan kielitaito

Oppilaiden tarpeisiin vastaaminen

Kannusta oppilaiden vanhempia puhumaan ja lukemaan lasten kanssa heidän äidinkielellään mahdollisimman paljon. Jos koulun kirjastossa on kirjoja heidän äidinkielellään, voit tuoda niitä luokkaan tai vinkata niistä vanhemmille. Jos koulun kirjastossa ei ole kyseisiä kirjoja, selvitä voitaisiinko niitä tilata sinne tai etsi niitä lähikirjastosta. Opettele lausumaan **oppilaiden nimet** siten kuin ne lausutaan oppilaiden kotona. Se viestittää oppilaille, että heidän kieltään ja kulttuuriaan arvostetaan.

Sen sijaan, että kysyt oppilailta ”Ymmärsittekö?”, **kysy ymmärtämistä tarkistavia kysymyksiä**, joihin vastaamalla oppilaat voivat osoittaa, ovatko ymmärtäneet ohjeet tai käytettävän sanaston (British Council).

”Pitääkö teidän ensin lukea teksti vai vastata ensin kysymyksiin?”

”Osaatko osoittaa jotakuta, jolla on yllään punaista?”

”Osaatko nimetä kolme talviunta nukkuvaa eläintä?”

Huomauta kielenoppijalle hänen tekemästään virheestä silloin, kun hän mielestäsi jo osaa muodon. Tällöin **kielenoppijalla on mahdollisuus korjata virheensä itse**, saada onnistumisen kokemus ja vahvistaa hermoratojaan oikean kielenkäytön suuntaan. Jos oppija ei pysty itse korjaamaan virhettään, tiedät, että hän saattaa tarvita kertausta ja lisäharjoitusta.

Anna oppilaille mahdollisuus muun kielellisen ja kulttuurisen osaamisensa näyttämiseen (sellaisen, joka ei välttämättä tule esille luokassa). Esimerkki: Tarjoa jokaiselle oppilaalle mahdollisuus opettaa muulle luokalle sanonta tai laulu omalla äidinkielellään. Jos kielessä käytetään eri kirjoitusmerkkejä, luokassa voidaan opetella myös niitä. Varmista ensin, että oppilaat ovat halukkaita tällaiseen harjoitukseen.

Opeta uudet sanat aina jonkin kuvan kanssa, jotta sanat jäävät helpommin muistiin.

Tarjoa oppilaille kirjoittamisen ja puhumisen tueksi lausepohjia, jotka osoittavat kielen rakenteita ja auttavat kehittämään kielitaitoa seuraavalle tasolle.

Esimerkkejä:

Tämä tarina kertoo _____.

Aluksi, _____

Seuraavaksi, _____

Lopuksi, _____

Nuoret 12-18-vuotiaat

Mitä on odotettavissa:

Aloittelevan kielenoppijan kielitaito

Oppilaat saattavat vaikuttaa ujoilta, koska eivät halua tehdä virheitä puhuessaan luokkatovereidensa kuullen. Jännitystä helpottaa se, että luokassa on mukava ja rento tunnelma.

Vastaanottamistaidot (kuunteleminen ja lukeminen) kehittyvät melkein aina tuottamistaitoja (puhuminen ja kirjoittaminen) nopeammin.

Kielenoppijoiden **tarvitsee kuulla uusi sana vähintään 40 kertaa ennen kuin he omaksuvat sen omaan käyttöönsä** ja osaavat käyttää sitä kieliopillisesti oikein. Ei siis kannata yllättyä, jos oppilas ei näytä ymmärtävän sanaa, jota on käytetty toistuvasti aiemmilla tunneilla.

Kun kielenoppija on omaksunut riittävästi perussanastoa ja ymmärtää osan luokassa puhutuista asioista, hänen huomionsa alkaa keskittyä kielen rakenteisiin, jolloin hänen huomionsakiinnittyy helpommin esimerkiksi sanaluokkaan (substantiivi, verbi, partikkeli) kuin ”oikeaan” sanavalintaan. **Kielen rakenteiden oppimista on vaikea havaita ja se vaatii paljon enemmän ajatustyötä kuin rakenteisiin sopivien erillisten osien oppiminen.**

Voi olla, että oppilaat näyttävät pärjäävän hyvin ja ”hoksaavan” asioita yhtenä päivänä ja taantuvan seuraavana päivänä. Se on normaalia. Jos oppilas sekoittaa asioita, jotka hän mielestäsi oli jo oppinut, se johtuu todennäköisesti siitä, että hänen mielensä tekee töitä yhdistääkseen uutta tietoa jo opittuun tai sitten se on jo alkanut painiskella jonkin uuden asian kimpussa.

Peruskielitaidon omaksuneen kielenoppijan kielitaito

Oppilaat kykenevät oppimaan asiasisältöä (esim. matematiikka ja luonnontieteet) ja uutta kieltä samanaikaisesti.

Voi olla, että oppilaat näyttävät pärjäävän hyvin ja ”hoksaavan” asioita yhtenä päivänä ja taantuvan seuraavana päivänä. Se on normaalia. Jos oppilas sekoittaa asioita, jotka hän mielestäsi oli jo oppinut, se johtuu todennäköisesti siitä, että hänen mielensä tekee töitä yhdistääkseen uutta tietoa jo opittuun tai sitten se on jo alkanut painiskella jonkin uuden asian kimpussa.

Opiskeluun vaadittavan kielitaidon omaksuminen voi viedä yli viisi vuotta. **Jotkut oppilaat voivat kuitenkin edetä jatko-opintoihin, vaikka eivät vielä olisikaan omaksuneet tätä taitotasoa.**

Nuoret 12-18-vuotiaat

Oppilaiden tarpeisiin vastaaminen:

Aloittelevan kielenoppijan kielitaito

Pyri suunnittelemaan tunnit siten, että oppilaiden on käytettävä kaikkia kielen osa-alueita. Se tukee uuden kielen omaksumista. Esimerkkejä:

Kuunteleminen: Pyydä oppilaita työskentelemään ryhmissä, joissa on sekä kielenoppijoita että kieltä äidinkielenään puhuvia. Anna ryhmän jäsenille erilaisia tehtäviä, kuten tiedonhaku (sanakirjasta tai verkosta), ajanotto ja tietyn sanaston kuuntelu.

Lukeminen: Luetuta oppilailla tuttuja tekstejä uudelleen, pyydä oppilaita lukemaan lukukaverin kanssa ja opeta kielenoppijoille pienryhmässä äänteitä ja sanastoa samalla, kun muut oppilaat lukevat itsenäisesti.

Kirjoittaminen: Pyydä oppilaita kirjoittamaan taululla näkyvästä kuvasta ja tarjoa heille kirjoittamisen tueksi lausepohjia.

Puhuminen: Pyydä oppilaita juttelemaan parin kanssa käsiteltävään aiheeseen liittyvistä ajatuksistaan. Oppilaat voivat sen jälkeen kertoa ajatuksiaan koko luokalle harjoiteltuaan ensin parin kanssa.

Opeta päivittäin **3–5 uutta sanaa** kuvien kanssa. Kiinnitä sanat ja niihin liittyvät kuvat luokkaan ”sanaseinälle”, josta oppilaat voivat katsella niitä. Kuvat helpottavat muistamista, ja oppilaat oppivat uusia sanoja omaan käyttöönsä todennäköisemmin, kun ne ovat näkyvillä seinällä.

Voit tarkistaa ymmärtämisen pyytämällä oppilaita toistamaan antamasi ohjeet. Kysy **ymmärtämistä tarkistavia kysymyksiä** sen sijaan, että kysyt: ”Ymmärsittekö?” (British Council).

Peruskielitaidon omaksuneen kielenoppijan kielitaito

Pyri suunnittelemaan tunnit siten, että oppilaiden on käytettävä kaikkia kielen osa-alueita. Se tukee uuden kielen omaksumista. Esimerkkejä:

Kuunteleminen: Anna oppilaiden kuunnella jotakin tallennetta (esim. laulu tai radiouutiset) ja pyydä heitä täyttämään puuttuvat avainsanat monisteeseen.

Lukeminen: Anna oppilaille luettavien tekstien liitteeksi sanasto, jossa on tärkeimpien sanojen määritelmät.

Kirjoittaminen: Pyydä oppilaita kirjoittamaan tekstiviesti tunnilla oppimistaan asioista.

Puhuminen: Pyydä oppilaita työskentelemään ryhmissä, joissa on sekä kielenoppijoita että kieltä äidinkielenään puhuvia. Anna ryhmän jäsenille vähän haastavampia tehtäviä, kuten kirjoittaminen, raportoiminen tai yhteenvedon tekeminen.

Opeta edelleen 3–5 uutta sanaa kuvien kanssa joka päivä.

Tarjoa oppilaille kirjoittamisen ja puhumisen tueksi lausepohjia, jotka kannustavat kriittiseen ajatteluun.

Esimerkkejä:

Tarinan aiheena on _____.

Olen eri mieltä _____ kanssa, koska _____.

Voin perustella näkemykseni _____.

Muokkaa **ikäryhmälle tarkoitettua asiasisältöä** siten, että myös heikommin kieltä osaavat voivat opiskella sen pohjalta. Voit esimerkiksi lyhentää tehtäviä ja antaa oppilaille sanastoja työskentelyn tueksi.

Esimerkkejä:

- “Pitääkö teidän ensin lukea teksti vai vastata ensin kysymyksiin?”
- “Osaatko näyttää kartalta jonkin Aasian maan?”
- “Osaatko kuvailla, millainen sää olisi, jos olisi hirmumyrsky?”

Aina kun mahdollista, anna oppilaille mahdollisuus tuoda esiin omaa kieltään, lähestymistapojaan eri aiheisiin ja kulttuurisia näkemyksiään eri aiheista.

Anna oppilaiden jäsenellä ja ilmaista ajatuksiaan teknisten sovellusten avulla aina kun mahdollista (alla on linkkejä sovelluksiin).

Yhteydenpito vanhempiin (viestien kääntämispalvelu):

<https://talkingpts.org>

Sanaston harjoittelupeli:

<https://duolingo.com>

Sanaston oppimiskortit:

<https://studyblue.com>

Ennakkojäsentäjät:

<http://popplet.com>

Viitteet

British Council: Checking Understanding (ei päivämäärää).

<https://www.teachingenglish.org.uk/article/checking-understanding>

British Council: Silent Period (ei päivämäärää).

<https://www.teachingenglish.org.uk/article/silent-period>

Cummins, J. (1999). BICS and CALP: Empirical and Theoretical Status of the Distinction. Literacies and Language Education

<http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED438551.pdf>

Durgunoglu, A. Y. (2002). Cross-linguistic transfer in literacy development and implications for language learners. *Annals of Dyslexia*, 52, 189-204.